

Hans Christian Andersen
Císařovy nové šaty

Znění tohoto textu vychází z díla Pět pohádek tak, jak bylo vydáno v nakladatelství F. Šimáček v roce 1905 (ANDERSEN, Hans Christian. *Pět pohádek*. Z dánštiny přeložil Jaroslav Vrchlický. Praha : F. Šimáček, 1905. 62 s.).

Další pohádky naleznete online na www stránkách Městské knihovny v Praze: <http://www.mlp.cz/pohadky>.

Verze 1.0 z 24. 06. 2010.

Před mnohými lety žil jeden císař, který tak měl krásné nové šaty rád, že všechny své peníze vydal, jen aby vždy hodně vyšňořen si mohl vykračovati. Nestaral se o své vojsko ani o divadlo neb vycházky v lesích, leda jen když mohl při tom své nové šaty ukázati. Pro každou dobu dne měl zvláštní kabát, a říká-li se obecně o králích: Jeho Veličenstvo jest v státní radě, říkalo se zde: Císař jest v oblékárně. V hlavním jeho městě, kde bydlel, bylo velice živo a denně tam přicházelo mnoho cizinců. Tak se tam objevili jednoho dne dva podvodníci, kteří se vydávali za tkalce, a tvrdili, že dovedou utkati nejkrásnější látku, jakou si jen lze představit. Nejen že barvy a vzorek jsou neobyčejné krásy, nýbrž že šaty z látky této zhotovené mají tu kouzelnou vlastnost, že jsou neviditelné pro takové lidi, kteří se k povolání svému nehodí, aneb jsou nestydatě hloupí.

„To by byly výtečné šaty!“ pomyslil si císař. „Kdybych měl takové obleky, mohl bych snadno vypátrati, kdo v mé říši k úřadu, který zaujímá, schopnosti má nebo nemá, a mohl bych hlupáky z moudrých vyloučiti. Ano, takový šat musí býti ihned pro mne utkán!“ A dal oběma podvodníkům hojný závdavek, by mohli ihned svou práci začíti. –

Postavili vskutku dva tkalcovské stavy a dělali, jakoby na nich pracovali, ale neměli ani zbla na nich.

Přes to žádali s drzým čelem nejjemnější hedvábí a nejlepší zlato. To vše strčili do kapes a pracovali na prázdných stavech vždy do hluboké noci.

„Toť bych přece jen rád věděl,“ pomyslil si císař, „jak daleko již pokročili,“ ale bylo mu přece jen hodně divně v nitru při pomyslení, že ten, kdo je hloupý aneb k úřadu svému neschopný, tkalcovinu jejich viděti nemůže. Myslil ovšem, že jeho se to netýče a o sebe se obávati nemusí, ale přece poslal dřív raději jiného, aby shlédl, jak práce pokračuje. Každý v celém městě věděl jak čarovnou moc ta látka mítí má, a byl tudíž velice zvědav, se dovědět, jak hloupý neb neschopný jest jeho soused.

„Pošlu k tkalcům svého dobrého, starého ministra,“ pomyslí si císař, „ten může nejlépe posoudit, jak se látka vyjímá, neboť jest velmi moudrý, a nikdo není k svému úřadu schopnější než on.“

Starý, dobromyslný ministr vstoupil do síně, kde oba podvodníci u prázdných stavů seděli a pracovali. „Milý Bože,“ myslil si starý ministr a vyvaloval oči, „já ničeho nevidím!“ ale neřekl to nahlas.

Oba podvodníci žádali jej, aby blíže přistoupil, a tázali se ho, není-li to překrásný vzorek s nádhernými barvami? Při tom ukazovali na prázdný stav; ale ačkoliv se ubohý ministr co nejvíce namáhal, nemohl přece ničeho se dopátrati, neboť ničeho tam nebylo. „Což bych, Bože,“ pomyslí si, „sám byl hlupákem? To mne nikdy nenapadlo, a toho se nesmí žádný člověk dovědět. Což bych se nehodil k svému úřadu? Ne, ne, já, já nesmím vypravovat, že jsem látku na stavu nespátřil.“

„Ale vy nic neříkáte,“ poznamenal jeden z tkalcův.

„Ó, je to nádherné! divukrásné!“ odvětil starý ministr a díval se brejlemi. „Ten vzorek a ty barvy! Ano, dám zprávu císaři, že se mně to neobyčejně líbí.“

„Nu, to nás těší,“ pravili tkalci a na to jmenovali barvy a vysvětlovali mu prazvláštní vzorek. Starý ministr pozorně naslouchal, aby mohl o tom císaři podrobnou zprávu podati. Ale nyní vyžadovali podvodníci ještě více peněz, hedvábí a zlata, předstírajíce, že toho ještě potřebují ku práci. Strčili opět všecko do kapes, na stav nepřišlo jediné niti, a pracovali dále jak před tím na prázdných stavech.

V krátké době vyslal tam císař jiného dobromyslného úředníka, aby nahlédl, jak práce pokračuje, a bude-li brzy hotova. Tomuto pánu vedlo se docela jako ministroví, div si oči nevykoukal, ale ježto tam kromě prázdných stavů ničeho nebylo, nemohl přirozeně též ničeho vidět.

„Není to krásná látka?“ ptali se oba podvodníci a vykládali mu rovněž vzorek, jehož tu ovšem nebylo. „Hloupý přece nejsem,“ myslil si muž, „ale přes to, jak se mi zda k úřadu svému se nehodím. Je to zvláštní, a nikdo se přirozeně nesmí toho dovědět.“ Chválil

tedy látku, které neviděl, a vyslovil tkalcům své potěšení z krásných barev a nádherného vzorku. „Je to vskutku divukrásné!“ pravil císaři.

V celém městě hovořilo se o nádherné látce. Konečně chtěl ji císař viděti, pokud bude ještě na stavech. Vydal se tedy s průvodem vybraných pánů, mezi nimiž byli též oba staří, věrní úředníci, kteří tam již dříve byli, k oběma lstivým podvodníkům, kteří tkali nyní ze všech sil, ale bez útku i vložky.

„Není to nádherné?“ pravili oba věrní úředníci. „Račte se jen, Veličenstvo, obdivovati! Jaký to krásný vzorek! Jaké to ohnivé barvy!“ Při tom ukazovali na prázdný stav, neboť mysli, že druzí látku zajisté dobře tam vidí.

„Co je to?“ myslil si císař, „já praničeho nevidím! Jaká hrůza! Což jsem hloupý? Což se v posel za císaře nehodím? To by bylo nejhroznější, co by se mohlo přihoditi.“

„Je to tuze pěkné!“ pravil poté, „vyslovuji tomu své nejvyšší uznání!“ A kýval hlavou ustavičně pozoruje neustále prázdný stav; neboť nechtěl se přiznati, že ničeho nevidí.

Celá družina dala si největší práci, dívala se a dívala, ale nemohla přirozeně také víc objeviti, než její předchůdci. Nicméně svědčili všichni císaři, říkajíce po něm: Vskutku, je to tuze pěkné. Radili mu, aby z této nádherné látky zhotovené šaty poprvé vzal při slavném průvodu, který se měl co nejdřív konati. „Okouzlující, báječné, divukrásné!“ šlo to od úst k ústům, a všichni byli z toho velice potěšeni. Císař udělil oběma podvodníkům po vysokém řádu a dal jim titul dvorních tkalců.

Celou noc před průvodem strávili oba podvodníci při záři více než šestnácti svíc u svých stavů, aby lidé mysli, že pracují velmi pilně na nových šatech císařových. Dělal, jak by snímali látku se stavů, stříhali ve vzduchu velikými nůžkami, šili jehlami bez nití a pravili konečně: „Tak, teď jsou šaty hotovy.“

Císař přišel s nejvznešenějšími svými dvořany, a podvodníci pozvedli ruce, jakoby mu něco ukazovali a pravili: „Hle, zde jsou kalhoty, zde kabát, zde plášť atd. Lehké vše jako pavučina. Člověk

by myslil, že nemá docela nic na těle; ale to je právě ta výhoda přítom.“

„Ano,“ svědčili ostatní dvořané, neviděli však ničeho, neboť ničeho nebylo. „Račte, Veličenstvo, teď svléci šaty své,“ pravili podvodníci, „pak oblečeme zde před velkým zrcadlem Vaše Veličenstvo do nových šatů.“

Císař se svlekl, a nyní podvodníci dělali, jakoby mu nový oděv kus po kuse oblékali; pak jej chytili kolem krku, kutili po něm sem a tam kolem, jakoby něco uvazovali, co mělo býti vlečkou, a císař se obracel a točil před zrcadlem. „Divukrásně! Padnou výborně a sluší Vašemu Veličenstvu skvostně!“ volali všichni přítomní. „Jaký vzorek! Jaké barvy! Je to nevyrovnatelný oblek.“

„Venku čekají již připravená nebesa, která budou nesena při slavném průvodu nad Vaším Veličenstvem,“ oznamoval vrchní obřadník.

„Nu, jsem připraven,“ pravil císař. „Není-li pravda, vše jest, jak má být?“ při tom se otočil k zrcadlu ještě jednou, neboť chtěl si dodatí zdání, jakoby oblek svůj dopodrobna prohlížel.

Komorníci, kteří měli nésti vlečku, sáhli nyní rukama na podlahu, jakoby ji zvedali, a drželi pak ruce strnulé před sebou ve vzduchu, jakoby vlečku nesli, neboť nechtěli a nesměli dát znáti, že rovněž ničeho nevidí.

A tak kráčel císař při slavnostním průvodu pod nebesy, a všichni lidé na ulicích a v oknech volali: nádherná vlečka! Všecko padne jakoby ulito.“ Nikdo se nechtěl prozraditi, že ničeho nevidí, neboť byl by si dal tím vysvědčení, že není schopen svého úřadu, anebo že jest strašlivě hloupý. Ještě nikdy nevyvolaly šaty císařovy takový jáсот.

„Ale vždyť nemá pranic na sobě!“ zvolalo náhle malé dítě. „Milý Bože, slyšíte hlas nevinnosti!“ zvolal jeho otec. A jeden šeptal druhému, co dítě pravilo. „Nemá na sobě nic; malé dítě to tamhle povídalo, nemá na sobě nic,“ znělo to kolem.

„Nemá na sobě nic!“ zvolal konečně všechen lid. Tu se ulekl císař, neboť jemu samému připadalo, jakoby pravdu měl lid; ale

myslil si: „Teď není všechno nic platno, musím to již vydržeti!“ A tak
jal se ještě pevněji vykračovati, a komorníci nesli vlečku, které
vskutku ani nebylo, ještě hrději za ním.

